

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Naja Puhar

**Pojav in razmah binškošnikov v podsaharski Afriki**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Naja Puhar

Mentor: izr. prof. dr. Marjan Smrke

**Pojav in razmah binkoštnikov v podsaharski Afriki**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

## **Pojav in razmah binkoštnikov v podsaharski Afriki**

Komaj dobro stoletje staro binkoštno gibanje v zadnjem času zbuja veliko pozornosti. V kratkem obdobju se je namreč od srečanj v eni cerkvi razraslo v svetovno gibanje, ki šteje vsak dan več članov. Iz centra v Ameriki so se binkoštni misijonarji razkropili po vseh celinah sveta, še zlasti uspešni so bili v Latinski Ameriki, Afriki in Aziji. Med procesom nastajanja je binkoštno gibanje podedovalo različne tradicije in karakteristike, ki so se, kot kaže, uspešno zlile v prepričljivo celoto. Zmožnost binkoštnega gibanja, da se prilagodi in kontekstualizira, je omogočila njegovo priljubljenost v različnih družbah. V podsaharski Afriki so za širši razmah binkoštnega gibanja poskrbeli domačini z ustanavljanjem neodvisnih binkoštnih cerkva. S tem so gibanje lokalizirali in ga naredili še bolj relevantnega za tamkajšnjo družbo. Afriški družbeni kontekst je dokaj specifičen in hkrati raznolik. Binkoštno gibanje se kljub temu v njem odlično znajde in ponuja prikladne rešitve za celo vrsto težav, ki pestijo prebivalce podsaharske Afrike.

Ključne besede: binkoštno gibanje, podsaharska Afrika, afriške neodvisne cerkve, afriška družba, globalizacija.

## **Emergence and upswing of pentecostals in Sub-Saharan Africa**

Just over a century old Pentecostal movement arouse a lot of attention lately. Indeed it has in a short period increased from one church meetings to global phenomenon which counts more members each day. From the centre in America pentecostal missionaries reached every continent in the world, achieving incredible success mostly in Latin America, Africa and Asia. During the process of formation of Pentecostal movement this has inherited a variety of traditions and characteristics which have as it seems successfully merged in convincing whole. Pentecostalism's ability of flexibility and contextualization enable its popularity in diverse societies. Broader expansion of Pentecostalism in Sub-Saharan Africa was arranged by locals by founding independent Pentecostal churches. With this the movement was localized and made even more relevant for their society. African social context is fairly specific and at the same time diverse. In spite of this Pentecostalism finds its way in it with excellence and conveniently offers solutions for bundle of troubles which torment the inhabitants of Sub-Saharan Africa.

Key words: Pentecostal movement, sub-saharan Africa, African independent churches, African society, globalization.

## **Kazalo**

1 UVOD .....	5
2 IZVORI BINKOŠTNIŠTVA .....	6
2.1 Korenine binkoštnega gibanja .....	6
3 ZNAČILNOSTI BINKOŠTNIŠTVA.....	8
3.1 Binkoštništvo in Biblija .....	9
3.2 Binkoštništvo in fundamentalizem .....	10
3.3 Binkoštništvo in ženske .....	10
3.4 Obredje.....	11
3.5 Glosolalija in krst v svetem duhu .....	12
3.6 Zdravljenje .....	12
3.7 Evangelizem.....	13
4 KRŠČANSTVO V AFRIKI .....	14
5 AFRIŠKA TRADICIONALNA VEROVANJA .....	17
6 BINKOŠTNIŠTVO V PODSAHARSKI AFRIKI .....	17
6.1 Novo binkoštništvo .....	18
6.2 Afriško neodvisno binkoštništvo .....	20
7 BINKOŠTNIŠTVO IN AFRIŠKA DRUŽBA .....	21
7.1 Globalizacija .....	22
7.2 Evangelij blaginje .....	23
7.3 Ženske.....	23
7.4 HIV .....	24
7.5 Potrošništvo .....	25
7.6 Rasizem.....	25
8 ZAKAJ PRILJUBLJENOST .....	26
9 ZAKLJUČEK.....	27
10 LITERATURA.....	29

## 1 UVOD

Evangeljski protestantizem je najbolj razširjen v ZDA, poleg tega ga je opaziti v vzhodni Aziji, Latinski Ameriki in podsaharski Afriki, kjer na določenih območjih tekmuje neposredno z islamom. Pojav sicer variira od države do države tako v religijskih karakteristikah kot v družbenih posledicah, obenem pa je poln podobnosti; to je resnično globalno gibanje (Berger v Martin 1993, VII).

V evangeljski protestantizem spadajo baptisti, metodisti, obnovitvena gibanja, karizmatiki in binkoštniki. Prav binkoštništvo ali pentekostalizem je danes najhitreje rastoče misijonarsko gibanje na svetu. Binkoštnik je dandanes vsak osmi kristjan in vsak petindvajseti človek glede na celotno svetovno populacijo (Martin 2002, 1). Najbolj agresivno se širi v državah v razvoju za razliko od evropskih držav, kjer ni zanj niti približno tako velikega zanimanja. Vsaj dve tretjini binkoštnikov sta v državah Južne Amerike, Azije in Afrike in le četrtina pripadnikov je belopoltih. V zadnjih letih so imeli največji porast v Indoneziji, na Filipinih, v Južni Koreji, Južni Ameriki in podsaharski Afriki (Anderson 2004, 281). Gibanje pridobiva po 9 milijonov novih članov na leto, kar pomeni kar 25 tisoč na dan. Za ogromen delež pripadnikov je zaslužno afriško avtohtono binkoštništvo, ki v šestdesetih državah podsaharske Afrike šteje kar 65 milijonov članov (Adogame v Burgess in van der Maas 2002, 296).

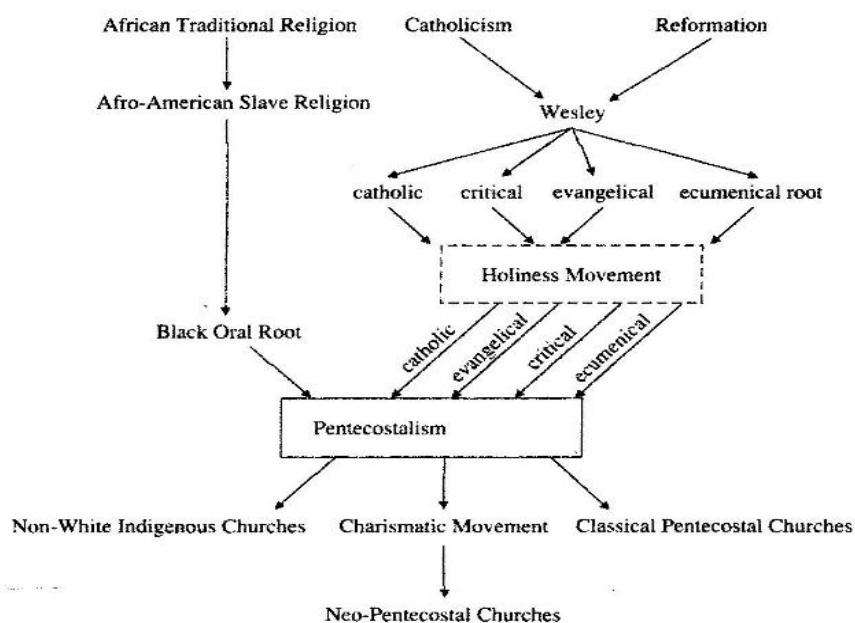
V nalogi se bom osredotočila na afriško binkoštno gibanje, ki predstavlja v afriški družbi spretno lokalizirano svetovno religijo. Pri tem se bom omejila na podsaharsko Afriko, saj so države na severu večinoma islamske in binkoštniki tja niso mogli prodreti. Iskala bom razloge, zakaj je binkoštno gibanje tako priljubljeno v podsaharski Afriki oz. kaj ga dela relevantnega za tamkajšnjo družbo. Da bom prišla do odgovorov, bom sprva preučila izvore in značilnosti binkoštništva ter kontekst afriške družbe. Primerjala bom binkoštništvo in tradicionalna afriška verstva, saj je prva od hipotez ta, da so njihove skupne točke odigrale ključno vlogo pri hitrem sprejemanju te vere in njeni lokalizaciji. Druga hipoteza je, da je za priljubljenost binkoštništva pomembna tudi prilagodljivost, ki se je izkazala pri nastanku afriških neodvisnih cerkva, katerim bom namenila eno od poglavij.

Za metodologijo bom uporabila analizo sekundarnih virov, predvsem knjig in člankov v angleščini, saj slovenske literature o tej temi skorajda ni. Z opisno metodo bom predstavila zgodovinska dejstva, za preučevanje razvoja binkoštnikov v Afriki pa bom uporabila zgodovinsko-razvojno analizo.

## 2 IZVORI BINKOŠTNIŠTVA

Binkoštništvo je spleteno iz različnih zgodovinskih tradicij; od tradicionalnih afriških verstev do katolicizma in protestantizma (glej sliko 2.1).

### 2.1: Korenine binkoštnega gibanja



Vir: Hollenweger (1997, 4).

Po svoji vsebini je binkoštno gibanje evangelijsko, po biblični usmeritvi fundamentalistično, saj poudarja nezmotljivost Svetega pisma, po teološki naravnosti pa je kristocentrično (Škafar 1998, 307).

Za katoliške korenine binkoštništva je odgovoren John Wesley, ki je elemente katolicizma, kot sta na primer verovanje v dva svetova in hierarhična cerkvena struktura, prenesel v ameriška pobožna gibanja (Hollenweger 1997, 143)<sup>1</sup>.

Binkoštno gibanje si skupne točke deli tudi z evangelijsvom, te so: konservativni doktrinarni vidik glede avtoritete Biblije, izgubljenost ljudstva brez Kristusa in prioritete evangelija.

---

<sup>1</sup> Wesley je hierarhično cerkveno strukturo prenesel v metodizem, ki pa kljub temu ni niti približno tako hierarhično organiziran kot RKC.

Poleg tega so od evangelijstva prevzeli vztrajanje pri spreobrnitvi in poudarjanje posameznikove izkušnje odrešitve (McGee v Burgess in van der Maas 2002, 879).

Neposredni predhodnik binkoštništva pa je metodizem, kar se kaže v kar nekaj njunih skupnih točkah. Najmočnejša vez med njima je težnja po občutenju moči svetega duha, ki je dostopno vsem. Elementi binkoštništva, ki so manj opazni v metodizmu so: izganjanje hudiča, zdravljenje s pomočjo Svetega duha in glosolalija<sup>2</sup> - »govorjenje v jezikih«. Binkoštno gibanje je s hitro rastjo prehitel metodizem, ki se povsod srečuje s težavami, medtem ko se binkoštništvo skorajda povsod še naprej razširja (Martin 1993, 28–29).

Zametki gibanja so se pričeli v Severni Ameriki že v poznem 19. stoletju, ko so metodisti in drugi kristjani, povezani s pobožnim gibanjem (*»holiness movement«*), postali obsedeni z zdravljenjem in zmožnostjo govorjenja v jezikih. Slednje sicer ni bilo nekaj povsem novega, saj se je že pojavljalo v zgodovini tako pri krščanskih kot nekrščanskih skupinah. Charles Parham je prvi upošteval govorjenje v jezikih kot ključni dokaz za krst v Svetem duhu.

Pridigar Charles Fox Parham je l. 1895 izstopil iz metodistične cerkve. S svojo skupino naj bi izkusil govorjenje jezikov kot dokaz krsta v Svetem duhu. Parham je vztrajal in verjel, da so jeziki, v katerih spregovorijo krščeni v Svetem duhu avtentični jeziki (*ksenolalija*), dani za širjenje vere po svetu. Njegovi začetki širjenja vere niso bili lahki, šele l. 1903 je bilo v Kansasu opaziti rezultate njegovega dela. Leta 1906 pa se je gibanje naselilo v bivšo afriško metodistično cerkev na ulico Azusa v Los Angelesu v Kaliforniji, ki velja za prvo središče binkoštništva. Parham je tako v binkoštno gibanje vnesel pomembno komponento govorjenja jezikov kot dokaz krsta v Svetem duhu, ni pa sodeloval pri svetovni evangelizaciji gibanja v mednarodno verstvo. To vlogo je opravil njegov učenec William Seymour (Olsen 1998, 7; Anderson 2004, 34).

William Joseph Seymour, sin osvobojenih sužnjev, je lahko poslušal Parhamove pridige pri priprtih vratih, notri pa ni bil povabljen zaradi Parhamovih rasističnih nazorov. Tudi on je imel skupaj s svojo bodočo soprogo izkušnjo »govorjenja jezikov«. Že v prvem tednu je pridobil ogromno privržencev, srečanja na ulici Azusa so trajala tudi po cele dneve. Bila so spontana in čustvena, brez načrtnega programa ali govornikov. Petje v jezikih je bil pogosto prisoten fenomen. Rasna integracija na teh srečanjih je bila v tistem času nekaj izjemnega. V

---

<sup>2</sup> Glosolalija je govorjenje v jeziku, ki ne obstaja. Pri verskih obredih je interpretiran kot sveti jezik, katerega naj bi posameznik izgovarjal zaradi transa ob občutenju Svetega duha (glej Burgess in van der Maas 2002, 670–678).

skupini voditeljev, katere je določil Seymour, so bili tako temnopolti kot belopolti, več kot pol skupine so bile ženske. Do l. 1912 je bilo v Los Angelesu že vsaj šest binkoštnih centrov. Kljub nekaterim rasističnim izpadom in nasprotovanjem v javnosti ter medijih, se je gibanje uspešno širilo v druge države ZDA in v Kanado. Z Azusa ulice so binkoštni misijonarji v dveh letih razširili vero v več kot 25 držav, med njimi tudi na Kitajsko, v Japonsko, Egipt, Liberijo, Južno Afriko in Angolo (Anderson 2004, 39–42).

Seymour je k binkoštnem gibanju doprinesel oralno liturgijo, narativno teologijo in maksimalno participacijo cele skupnosti pri čaščenju, pri čemer se je odnos med telesom in umom izkazoval med zdravljenjem z molitvijo. K temu lahko prištejemo tudi glasbo, ploskanje in ples, četudi je glasba temnopoltih v tistem času veljala za manj vredno in neprimerno za krščanska bogoslužja. Vse to so tudi značilnosti afriške duhovnosti, ki so se uspešno zlile s katoliško in evangelijsko tradicijo (Hollenweger 1997, 18–20).

### 3 ZNAČILNOSTI BINKOŠTNIŠTVA

Na tem mestu velja poudariti, da je težko govoriti o enotnem binkoštnem gibanju, saj se tovrstna gibanja lahko razlikujejo med seboj od države do države. Allan Anderson je v enem izmed svojih del celo napisal, da je pravzaprav ena od pomembnejših lastnosti binkoštnih cerkva prav njena raznolikost (2004, 10). Po drugi strani združuje binkoštnike kar nekaj skupnih značilnosti, ki jih bom navedla v nadaljevanju. Kot je povedal avtor številnih del o binkoštnem gibanju Walter Hollenweger v enem izmed svojih intervjujev, je na svetu toliko različic, da je binkoštnik pravzaprav tisti, kdor se sam opredeli za binkoštnika. V grobem binkoštniki poudarjajo predvsem različne darove Svetega duha, ne le »govorjenje v jezikih«, temveč tudi zdravljenje in tako imenovane racionalne darove, kot je na primer gradnja šole. Bistveni so torej raznovrstni darovi različnim ljudem (Galli 1998, 61).

Samo ime »*binkoštniki*« je povezano s prvim razodetjem Svetega duha na binkoštni dan (*day of pentecost*), katerega praznujejo v krščanstvu. Dogodek je opisan v apostolskih delih (AD 2, 1–4) Nove zaveze (Sveto pismo 2007, 137–142). Zgodba prihoda Svetega duha se prične z obljubo Jezusa Kristusa ljudem, da bodo deležni daru. Obljuba je radikalna, saj poleg izlitja Svetega duha na sinove in moške prebivalce Izraela omenja tudi izlitje svetega duha na hčere, ter tudi na moške in ženske sužnje (McLean v Horton 1994, 383). Čez nekaj časa se obljuba izpolni in množica ljudi prejme izkušnjo delovanja Svetega duha, kar je tudi temeljna



značilnost binkoštnega gibanja. Pomembno je doživetje napolnitve s Svetim duhom oz. duhovni krst. Duhovni krst je praviloma povezan z darom jezikov, poleg katerega naj bi obstajali še drugi darovi Svetega duha kot sta prerokovanje in zdravljenje. Binkoštniki zavestno privzemajo biblično držo in verjamejo, da človek v delovanju Svetega duha doživlja Jezusovo navzočnost. Jezusa Kristusa poveljujejo in častijo, pričakujejo njegovo vodstvo in čudodelnost v vsakdanjem življenju (Škafar 1998, 196).

V globalnem kontekstu lahko binkoštništvo razdelimo na tri veje; klasično binkoštništvo, ki je privlačilo predvsem nižje razrede in vidi »govorjenje v jezikih« kot primarni dokaz krsta v Svetem duhu, kasnejše karizmatično obnovitveno gibanje, in binkoštno neodvisne cerkve, ki so tudi najbolj pomembne v globalni statistiki. V mnogih delih sveta je binkoštno gibanje prevzelo obliko, ki je precej drugačna od tiste v Severni Ameriki. Največ razhajanja je v Aziji in Afriki, kjer nekatere neodvisne cerkve uporabljajo več obredov in več simbolizma v svoji liturgiji (Hollenweger 1997, 2; Anderson 2004, 13).

### 3.1 Binkoštništvo in Biblija

Za večino binkoštnih gibanj teologija ni ločljiva od Biblije, v kateri so binkoštniki našli svoje centralno sporočilo. Poleg tega se večina zanaša na izkustveno in ne na dobesedno razumevanje Biblije. Bibličnemu besedilu pripisujejo globlje pomene, ki se jih da razumeti le s pomočjo svetega duha. Večina pričevanj je tako ilustrativnih, prevladuje pripovednost in ne teoretična načela. Namen branja Biblije je najti nekaj, kar je lahko relevantno za njihove potrebe. Z branjem poskušajo ugotoviti, kako se Biblija nanaša na njihove vsakdanje življenjske izkušnje. Verjamejo, da Biblija vsebuje odgovore na vse probleme tega sveta, kot so: lakota, revščina, bolezen, brezposelnost, osamljenost in zli duhovi (Anderson 2004, 225–228). Določene dele iz Biblije pa nekatera binkoštna gibanja dojemajo dobesedno; recimo umivanje nog in obsojanje homoseksualnosti. Večina jih zavrača krst otrok, ker tega ni omenjenega v Novi Zavezi, po drugi strani pa organizirajo biblične šole za mlade, čeprav tega prav tako ni omenjenega v Novem testamentu (Hollenweger 1997, 308).

Po eni strani binkoštniki poveljujejo nezmotljivost Biblije, po drugi strani pa jo interpretirajo dokaj selektivno in na način, ki ustreza določenemu okolju ali situaciji, zato so zelo ustvarjalni pri njeni kontekstualizaciji. Na ta način se vsekakor lahko lažje in boljše

približajo vernikom ter jim predstavijo sveta besedila na načine, ki so vernikom po svetu bližji in razumljivejši, torej z zgodbami iz njihovega življenja.

### 3.2 Binkoštništvo in fundamentalizem

Večina binkoštnih gibanj v 20ih in 30ih letih je o sebi razmišljala kot o fundamentalistih »z razliko«. Niso se namreč strinjali glede čudežev, poleg tega si jih fundamentalisti zaradi prakticiranja zdravljenja in glosolalije zavračali. Četudi se binkoštna gibanja najprej niso želela priključiti, jih je Svetovno krščansko fundamentalistično združenje l. 1928 uradno zavrnilo (Synan v Burgess in van der Maas 2002, 657).

Zgodnje Severno-Ameriško binkoštno gibanje je bilo pod vplivom fundamentalizma, saj je izšlo iz cerkva, ki so kasneje postale fundamentalistične. V drugih kulturah in na drugih celinah pa takšne povezave ni bilo in je binkoštno gibanje ostalo bistveno drugačno od fundamentalizma. Nekateri ga, kljub vsemu, prav zaradi poudarjanja nezmotljivosti Biblije, štejejo za fundamentalizem (npr. sociolog Tom Smith (1990)), drugi (npr. teolog Allan Anderson) pa so mnenja, da ne gre za fundamentalizem, ker daje binkoštništvo večji poudarek emocionalnosti, ki izvira iz svobode duha, kot pa na dobesednost Biblije (Anderson 2004, 259, 286). Slednje mnenje si delijo binkoštniki sami in morda še nekatere druge verske skupine, vendar je to nekaj drugega kot mnenje znanosti, ki v sociološkem diskurzu razglša binkoštno gibanje za fundamentalistično.

### 3.3 Binkoštništvo in ženske

Ženske so na začetku širjenja binkoštništva odigrale pomembno vlogo. Kar nekaj jih je bilo med prvimi, ki so se lotile misijonarstva na tujih celinah, nekatere so bile tudi ustanoviteljice novih binkoštnih cerkva, kot na primer v zahodni Afriki. Poleg tega predstavljajo ženske tudi večji del članstva. Binkoštništvo vidi idealno vlogo ženske kot žene in matere v skupnosti. Pripisuje jim posebno vlogo v gibanju kot prerokinje, vizionarke in včasih celo voditeljice obredov. V splošnem pa so ženske izključene iz političnega vodstva in odločanja v bolj ali manj za moške ustanovljenih cerkvah. Imajo pa pomembno vlogo v nepolitični sferi, pri obredih, zdravljenju in glasbi. Emancipacija žensk v binkoštnih cerkvah se sicer lahko razlikuje od države do države ali celo od cerkve do cerkve. Tako, na primer, obstajajo tudi

binkoštnih cerkve, ki so namenjene izključno ženskam, ki jih tudi vodijo, ki evangelizirajo izključno ženske in ki se ozirajo le na njihove potrebe (Burgess in van der Maas 2002, 20).

V splošnem je v binkoštnih cerkvah odstotek žensk ministrantk precej višji kot v katerikoli drugi krščanski ločini. Še posebej izstopa prisotnost žensk pri obredih binkoštnih cerkva v državah tretjega sveta, kar je pravo nasprotje praksam starejših cerkva, ki ne dovoljujejo višjih položajev, kot tudi ne opravljanja bogoslužja (Anderson 2004, 273). Zaradi tega si ženske v binkoštnih cerkvah ustvarijo lasten podporni sistem, saj tvorijo nekaj zelo podobnega sestrstvu. Ko so vključene v krog participacije, se vedno bolj dejavno povezujejo in si pomagajo (Martin 1993, 203).

Kar se tiče porok, je izbira partnerja stvar odločitve posameznika, ki lažje prestopi etnične meje kot drugod. Samske, ločene ali ovdovele ženske se spodbujajo, naj bodo ponosne na svoje dosežke in neodvisnost (Martin 2002, 140).

Kljub temu, da so ženske v binkoštnih cerkvah morda res v boljšem položaju kot v drugih krščanskih ločinah, se v binkoštništvu še vedno deli po spolu, ženske le težka dosežejo vodilni položaj in v njihovi domeni so kvečjemu nepolitične zadeve.

### 3.4 Obredje

Binkoštni obredi lahko trajajo cele dneve in lahko ne vključujejo nikakršnega bogoslužja, predpisanih pravil ali cerkvenih pesmi. Pri obredju sodelujejo vsi, ne glede na raso ali spol. Prisotni pogostokrat skačejo, kričijo, plešejo in pojejo (Olsen 1998, 10–11).

V ospredju obredja je občutenje Svetega duha, ki se lahko zgodi vsakomur, s čimer človek doživi ekstazo. Obred velikokrat poteka ob glasbi, ki naj bi pozitivno vplivala na družbeno harmonijo, poleg tega pa je pomembna oblika komunikacije. V binkoštništvu se namreč komunicira z zgodbami, pričevanjem in petjem, saj gre za oralno religijo, ki ni določena z jezikom cerkvenih deklaracij, kakršen je značilen, recimo, za katoliško cerkev. Oralna tradicija je bolj prožna in se lahko prilagaja okoliščinam, kar je prav gotovo pripomoglo k hitremu razširjanju in popularnosti te religije (Galli 1998, 62).

Komunikacija se izkazuje tudi v zdravilnem dotiku, vznesenemu govoru ter v atmosferi participacije, v kateri se glasovi zapostavljenih, žensk, temnopoltih, etničnih manjšin slišijo (Martin 1993, 163).

### 3.5 Glosolalija in krst v svetem duhu

Pričevanjem, petju, plesu in ekstazi lahko sledi že omenjeno »govorjenje v jezikih«, tako imenovana glosolalija, ki naj bi potrdila krst v svetem duhu. Zgodnji binkoštniki so trdili, da dar govorenja jezikov ni vključeval govora glosolalije, temveč druge, tuje človeške jezike, kar imenujemo ksenolalija. Charles Parham je bil mnenja, da morajo misijonarji na tujem učiti v domačem jeziku in da jih z govorenjem tujih jezikov lahko opremi bog. V ZDA in drugih srednje-razrednih družbah, kot recimo v Švici, je »govorjenje jezikov« v središču pozornosti, saj predstavlja nenavaden pojav. V Afriki in Mehiki pa »govorjenje v jezikih« ne predstavlja nič nenavadnega, saj lahko ta element obredja najdemo tudi v avtohtonih religijah. Binkoštniki se tako v »tretjem svetu« osredotočijo na skupna bogoslužja, skupno petje in krščansko izobrazbo (Galli 1998, 61).

O glosolaliji obstaja precej znanstvenih knjig in člankov – (socio)lingvističnih, antropoloških in psiholoških. Eden takšnih je Samarinov članek (1972) o sociolingvističnih in nevrofizioloških razlagah glosolalije, v katerem polemizira s Felicito Goodman, ki je o tem napisala knjigo. Pogosta je končna ugotovitev, da gre pri glosolaliji za naučeno vedenje.

Na dan binkoštnikov je bilo govorenje v jezikih eden od treh čudežnih znakov krsta v Svetem duhu. To je razlog, da nekatere binkoštnice cerkve, predvsem tradicionalne, štejejo glosolalijo za ključen in nujen dokaz krsta v Svetem duhu, medtem ko ostale dojemajo glosolalijo za neobvezen dokaz, ki se ob krstu lahko zgodi ali pa tudi ne. Vsekakor pa vsem krst v Svetem duhu pomeni posebno prisotnost energije Svetega duha in je nadvse željen, saj verjamejo, da vernika »opremi« za nadaljnje delovanje v korist cerkve in za služenje bogu. Temeljna pogoja za prejetje krsta v Svetem duhu naj bi bila spreobrnitev in vera (Wyckoff v Horton 1994, 425–453). Krst v Svetem duhu je torej izkušnja, ki predpostavlja konverzijo. Za prejetje krsta v svetem duhu je namreč pomembna tudi molitev, potrpežljivost, upoštevanje Kristusovih načel ter podreditev veri. Vsi ti pogoji so v binkoštništvu razumljeni kot izrazi vere, ki povečajo možnost krsta v Svetem duhu (Williams v Burgess in van der Maas 2002, 362).

### 3.6 Zdravljenje

Binkoštniki verjamejo, da lahko posameznik prejme od Svetega duha razne darove, kot so govorenje jezikov, sreča, zdravje, uspešnost. Ena izmed njihovih temeljnih atrakcij je prav zdravljenje, še posebej v kulturah, kjer imajo avtohtoni verski voditelji domnevno moč

zdravljenja in čaranja. V teh kulturah imajo holističen pogled na svet, ki ne ločuje fizičnega od duhovnega. Takšen pogled ima tudi binkoštništvo, ki s tem zadovoljuje potrebe vernikov (Anderson 2004, 211). Zdravljenje po njihovem mnenju obsega duhovno, fizično in čustveno plat. Zdravljenje je lahko dano s krstom v Svetem duhu, če tudi ni brezpogojno, ga načeloma lahko v dar prejme vsak kristjan. V praksi naj bi k temu pripomoglo tudi tako imenovano polaganje rok, ko voditelj obreda položi roke na vernika in izgovarja molitev (Burgess in van der Maas 2002, 17). Pri tem gre za izganjanje hudiča, ko izganjalec položi roko nad glavo vernika, če ta ostane miren, to kaže na odsotnost hudiča oz. zlih demonov. V primeru, da se vernik začne premikati ali celo tresti, to kaže na prisotnost hudiča, ki ga je zmotil dotik Svetega duha s pomočjo mediacije pastorja. Izganjanje se dogaja javno pred očmi drugih. Ta obred lahko sčasoma vodi do stanja, ko se posameznik napolni s Svetim duhom, kar naj bi zagotovilo, da je rešen vseh vezi z zli demoni in s tem težav, ki naj bi jih ti povzročali (Meyer 1995, 51).

Četudi bi lahko rekli, da morda določenim posameznikom takšne izkušnje veliko pomenijo, jim dajo upanje ali celo delujejo kot placebo, pa se izgubi kakršnokoli pozitivna konotacija ob dejstvu, da so mnogi prav zaradi zdravljenja z molitvijo zavrnili medicinsko zdravljenje in da večina binkoštnih cerkva ponuja zdravljenje ob plačilu. Če le-to ne obrodi sadov, pa se sklicujejo na nepopolno verovanje vernika (Hollenweger 1997, 231; Anderson 2004, 211).

### 3.7 Evangelizem

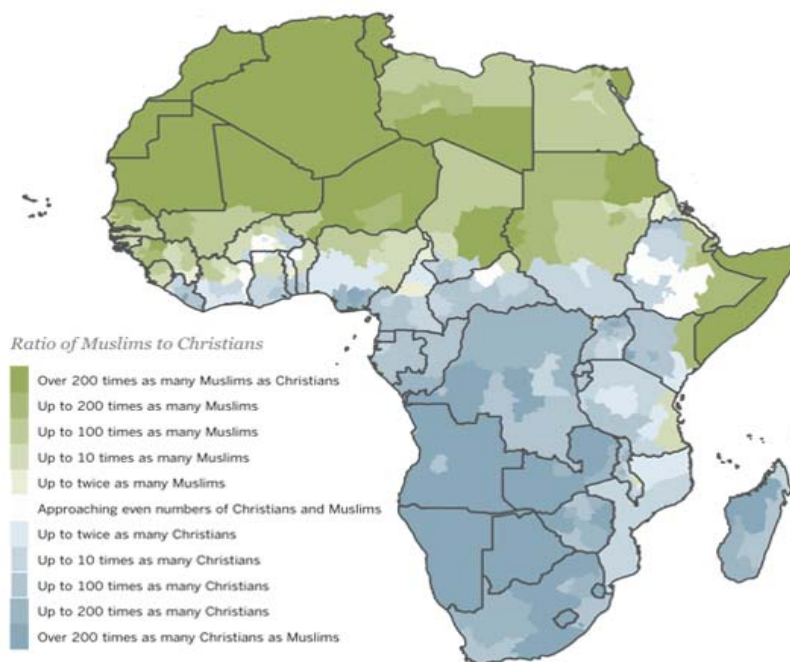
Binkoštništvo je misijonarsko evangelistično gibanje, katerega poslanstvo je evangelizacija sveta. Njihove evangelistične metode so prožne, pragmatične in presenetljivo uspešne. Ostale misijonske cerkve so med širjenjem vere v t.i. tretjem svetu dajale vtis, da je potrebno najprej postati zahodnjak, da bi šele nato bil lahko kristjan, bile so stroge, visoko izobražene in nadzorovane. Za razliko od njih temelji binkoštno gibanje na osebni izkušnji boga, je bolj emotivno in ima karizmatične vodje. Vodstvo gibanja po navadi ni bilo dolgo v rokah zahodnih misijonarjev, poleg tega sta izkušnja in praksa pomembnejši od dogme (Anderson 2000). Pomembna razlika med binkoštnimi in ostalimi misijoni je tudi v tem, da večina binkoštnih misijonarjev ni imelo izobrazbe, bili so pač »poslani od boga«. To je razlog, da se v binkoštništvu niso postavile stroge meje med klerom in laiki (Anderson 2004, 208).

S takšnimi misijoni jim ni bilo težko prodreti v skorajda vsak kotiček sveta. Največ pripadnikov privlačijo v razvijajočem se svetu, v Južni Ameriki, Aziji, Afriki. V nadaljevanju bom opisala prihod krščanstva na afriško celino, še posebej širjenje binkoštnega gibanja v podsaharsko Afriko.

#### 4 KRŠČANSTVO V AFRIKI

Prvi zametki krščanstva v Afriki so se pojavili v 1. st. v Egiptu. Krščanske skupine so učile evangelij v koptskem jeziku, ki so ga kasneje proglasili za heretičnega. V Aleksandriji, Spodnjem Egiptu, je judovsko-krščanska skupnost širila evangelij Hebrejcev, katerega so ravno tako kasneje proglasili za heretičnega (Johnson 1987, 53). V 3. in 4.st. se je krščanstvo učvrstilo v severni Afriki, vendar ga je v 7. in 8.st. skorajda povsod izpodrinil islam, z izjemo Etiopije in egipčanskih koptov. V notranjost celine je krščanstvo začelo prodirati kasneje kot islam. Med avtohtone prebivalce so krščanstvo širili misijonarji. Prihajalo je z južne strani, medtem ko se je islam širil s severa (Tokarev 1974, 115). Še danes je južna geografska meja Sahare stičišče dveh velikih religij – krščanstva in islama (glej sliko 4.1).

4.1: Krščanstvo in islam na » črni celini«



Vir: The pew forum on religion and public life (2010).

V 15.st. so krščanski misijonarji prišli v stik s prebivalci tropske Afrike. Leta 1482 je krščanstvo doseglo državo Kongo, kasneje tudi Rt dobrega upanja. Na ozemljih, ki so jih osvojili Evropejci, so misijone jemali resno in spreobračanje avtohtonih prebivalcev v krščanstvo je bilo za osvajalce pomemben element zavzetja in prevlade (Johnson 1987, 40). Misijonarji so v Afriko prispeli iz Evrope in Amerike v 18. in 19. st. S seboj so prinesli formalizirano teologijo, liturgijo in metodo oznanjevanja. Ta formalizirana struktura je odvrčala avtohtone prebivalce. Pri učenju so uporabljali tuj jezik in se pri tem počutili superiorne. Demonizirali so avtohtone kulture, ki jih je bilo po njihovo potrebno nujno civilizirati. Misijonarji niso ničesar vedeli o kraju, kamor so jih poslali. Ker niso znali jezika, so se zanašali na domače tolmače, ki pa v tujih jezikih niso imeli bogatega besednega zaklada, ter le malo znanja o krščanstvu (Hinchliff 1990, 459; Ukah 2007).

Čeprav so si nekateri misijonarji prizadevali pomagati domačinom – zdravili so jih, a hkrati zaničevali afriško tradicionalno medicino, jih učili pisanja in branja, se bojevali proti suženjstvu, so domačini v večini primerov le neradi sprejemali novo vero. Ta jim je bila nerazumljiva, dobro pa so razumeli njeno zvezo s kolonialnim zatiranjem. Krščanski misijonarji so se od začetka vročeglavo bojevali proti vsem krajevnim izročilom in navadam, češ da so poganska in predstavljajo hudičevo seme. Šele kasneje so si pričeli prizadevati, da vero prilagodijo domačim običajem. Poleg tega so pridobivali pridigarje in duhovnike iz vrst domačinov, ki bi znali še bolje in na bolj razumljiv način približati vero domačinom (Tokarev 1974, 116).

Kljub zapoznelemu trudu, je najpomembnejša podoba misijonskega krščanstva bila in še vedno ostaja, njegovo poistovetenje s kolonializmom. Krščanstvo so domačini videli kot religijo belopoltnih, do katerih so čutili odpor; to je bila dejansko najšibkejša točka misijonskega krščanstva. Kolonializem so povezovali s trgovanjem s sužnji, z represijo in dominacijo ter izkoriščanjem – ekonomskim, kulturnim ter političnim. Poleg tega je kolonializem produciral rasizem in diskriminacijo na podlagi barve kože (Ukah 2007).

Prva je proglasila trgovino s sužnji za nelegalno Velika Britanija l. 1807, sledila ji je Nizozemska šele 7 let kasneje. Leta 1824 je Velika Britanija proglasila trgovanje s sužnji za piratstvo, kar je pomenilo, da se je njena mornarica lahko borila in ustavljala ladje s sužnji iz drugih evropskih držav. Protestantska Britanija je s tem mislila pokazati, da je veliko bolj dobrosrčna kot druge, katoliške države Evrope. Število spreobrnitev kljub temu ni doseglo pričakovanj misijonarjev. Ti so bili razočarani nad avtohtonimi voditelji, katerim so očitali, da niso dovolj civilizirani. Razočarano so ugotovili, da mora Cerkev v Afriki ostati pod

nadzorom belopolnih. Čutili so se dolžne ostati in varovati, kar je postala glavna nota, tako misijonarskega kot imperialnega mišljenja (Hinchliff 1990, 469–472).

Misijonarji so na splošno verjeli, da bo s koncem kolonializma iz Afrike odšlo tudi krščanstvo. Toda ko so cerkve dosegle neodvisnost, krščanstvo ni izginilo, temveč je preživelo in vzcvetelo. Nekateri so bili mnenja, da je tak razvoj posledica resničnega evangelija, drugi pa, da je posledica dejstva, da so cerkve v tistem času edine v Afriki razpolagale z izobrazbo. Še eden argument trdi, da se je to zgodilo zato, ker Afrika v tistih časih ni razpolagala z močnimi kulturnimi in religijskimi tradicijami, ki bi lahko služile odporu kolonializmu (Hinchliff 1990, 482).

Tri najpomembnejše verske tradicije v Afriki so danes avtohtona verstva, krščanstvo in islam. Do l. 1900 je bilo približno 2 milijona kristjanov v predelu Afrike južno od reke Kongo. Do sredine 20.st. so kristjani predstavljali več kot tretjino celotne populacije v večini držav podsaharske Afrike. Zato ni čudno, da črna celina še danes predstavlja najhitreje rastočo populacijo kristjanov na svetu. Rast pa je predvsem opaziti med mladimi, izobraženimi, urbanimi, skratka med mobilnimi segmenti populacije (Hinchliff 1990, 474; Ukah 2007).

Zanimivo je, da kljub negativni konotaciji, ki jo je krščanstvo pridobilo zaradi povezave s kolonializmom in zaradi svojih nekonvencionalnih metod, ta vera ostaja še vedno popularna in celo zaželena med domačim afriškim prebivalstvom. To se očitno vidi tudi ob pogledu na statistiko, ki kaže na porast pentekostalizma v podsaharski Afriki.

Ena od hipotez o tem, da je binkoštno gibanje tako priljubljeno v podsaharski Afriki, temelji na dejstvu, da ima veliko elementov, ki so skupni z afriškimi avtohtonimi kulturami in religijami. Po eni strani bi lahko trdili, da se je binkoštništvo v Afriki prilagodilo tamkajšnji kulturi, po drugi strani pa je določene elemente afriške kulture pravzaprav že ob nastajanju binkoštništa v religijo vpeljal William Seymour, eden od pionirjev gibanja. V nadaljevanju bom zato povzela nekatere glavne značilnosti afriških avtohtonih tradicionalnih religij, s katerimi lahko primerjamo poglobitve elemente binkoštnega gibanja. Še prej je potrebno poudariti, da prevzemanje poganskih elementov s strani krščanstva ni nič novega, saj je krščanstvo samo zraslo na temeljih poganskih verovanj in božanstev.<sup>3</sup>

---

<sup>3</sup> Kot primer naj izpostavim praznovanje Božiča na 25. decembra. Na ta dan so že stoletja pred Jezusom praznovali rojstvo Dioniza v Grčiji, Mitre v Perziji in Horusa v Egiptu. Tudi drugi elementi božične zgodbe so privzeti iz starodavnih verstev (glej Carpenter 1996).



## 5 AFRIŠKA TRADICIONALNA VEROVANJA

Najbolj značilna poteza v verstvu afriških ljudstev je kult prednikov. Duhovi prednikov nastopajo kot bitja, ki varujejo družino in pleme. Duhovi prednikov niso vedno le dobri, večkrat so zahtevni, prepirljivi, zahtevajo žrtve in čaščenje. V primeru, da se jim ne ustreže ali se jih celo razjezi, lahko potomce kaznujejo. Duhovom torej domačini pripisujejo bolezni in druge nezgode, kot so suša, smrt domačih živali ali neplodnost žena (Tokarev 1974, 102).

Da do nesreč ne bi prišlo, prednike nadvse spoštujejo, jih častijo in sledijo njihovim tradicijam. Od kulta prednikov do čaščenja Svetega duha v binkoštništvu lahko hitro potegnemo vzporednico s to razliko, da v so v binkoštništvu za nezgode krivi zli demoni ali sam hudič, ki jih verniki lahko premagajo s pomočjo Svetega duha oziroma s krstom v svetem duhu. Da se to lahko zgodi, mora posameznik verovati v Kristusa, slediti njegovim nazorom in včasih tudi plačati za pridigarja.

Tako kot v binkoštništvu pripisujejo pridigarju posredništvo, ki se manifestira s polaganjem rok pri obredu krsta v Svetem duhu, poznajo tudi v tradicionalnih afriških verstvih vedeževanje in zdravljenje. Verski vodje, imenujejo jih vrači, uporabljajo pri zdravljenju šamanske metode; plese s kriki, ki naj bi bolnika privedli do ekstaze (Tokarev 1974, 107).

Tudi v binkoštništvu se med čaščenjem v nekaterih cerkvah poslužujejo glasbe, plesa, petja in ploskanja v ritmu, kar naj bi ustvarilo primerno vzdušje duhovne povezanosti in na vrhuncu prav tako pripeljalo vernike do ekstaze.

Številne podobnosti so zagotovo igrale pomembno vlogo pri priljubljenosti in hitrem širjenju binkoštnega gibanja preko podsaharske Afrike. Vendar so kljub podobnostim ali celo zaradi le-teh prvi voditelji binkoštnih cerkva v Afriki zavračali in demonizirali mnoge elemente tradicionalnih afriških verstev. To je bil tudi eden od razlogov za odcepitev in osamosvojitve nekaterih binkoštnih cerkva, da so postale del avtohtonega afriškega krščanstva.

## 6 BINKOŠTNIŠTVO V PODSAHARSKI AFRIKI

Binkoštno gibanje je prispelo v Afriko v začetku 20.st., do njegove množične razširitve je prišlo šele v 70ih letih. Četudi je gibanje združevalo afriške elemente s krščanskim

repertoarjem, je privlačilo predvsem tiste, ki so želeli videti vse, kar jim ponuja modernost s pomočjo poduhovljenega razumevanja (Martin 2002, 133).

Afriško binkoštno gibanje predstavlja hitro rastoči del krščanstva. S tem, ko se spreminja in razvija veliko različic ter inovacij, postaja tudi vedno bolj kompleksno. Binkoštnim cerkvam je skupno poudarjanje delovanja Svetega duha, še posebej s fenomeni kot so prerokovanje, govorjenje v jezikih, zdravljenje in izganjanje hudiča. Tako kot severno-ameriško binkoštništvo, lahko tudi afriškega razdelimo na tri veje; klasično, neodvisno in novejše binkoštno gibanje. Klasične binkoštnne cerkve v Afriki so produkt ameriške izkušnje in misijonarskega vpliva. Prišle so z ulice Azusa l. 1907 v Liberijo, Južno Afriko in Angolo. Avtohtone oz. neodvisne binkoštnne cerkve so ustanovili Afričani med leti 1920 in 1960 brez povezave z misijonarskimi binkoštnimi cerkvami. Novejše binkoštnne cerkve so pričele nastajati od l. 1970 (Anderson 2004, 104; Ukah 2007).

Klasične, neodvisne kot tudi nove binkoštnne cerkve rastejo v Afriki še posebej v Zimbabveju, kjer naj bi po nekaterih statističnih podatkih kar polovica prebivalcev pripadala binkoštnim cerkvam. Malo manj kot polovica jih je v Južnoafriški republiki, več kot tretjina v Keniji, tej sledijo še Kongo, Nigerija, Gana in Zambija (Johnstone in Mandryk v Anderson 2004, 104). Belopolti binkoštniki verjamejo, da je porast te religije v Afriki predvsem rezultat delovanja njih samih. V resnici pa se je tamkajšnje binkoštništvo širilo spontano med Afričani v primeru neodvisnih cerkva brez pomoči cerkva belopoltih. Včasih pa, kot v primeru binkoštnih misijonskih cerkva, se je razvijalo, kljub nasprotovanju cerkva belopoltih. Pomembno versko središče, od koder se je razširilo mnogo binkoštnih cerkva, je bilo v Južni Afriki, v Wakkerstroomu, ki je imel za južnoafriške binkoštnne cerkve enak pomen, kot ga je imela ulica Azusa v Losangelesu za oživitvev globalnega binkoštnega gibanja (Anderson in Pillay 1997, 227–229).

## 6.1 Novo binkoštništvo

Glavno prizorišče širitve nove oblike binkoštništva od l. 1970 je bila zahodna Afrika, še posebej Nigerija in Gana. Novo binkoštništvo je hitro postalo glavna oblika krščanstva v Afriki, zlasti v tamkajšnjih mestih. Začelo se je pojavljati z namenom pridobiti mlajše in bolj izobražene člane, kot jih ima klasično binkoštno gibanje. Za razliko od klasičnih, novejše binkoštnne cerkve ne obravnavajo glosolalijske kot bistven in nujen dokaz za krst v svetem duhu.

Bogoslužja novejših cerkva so čustvena, navdihujoča, glasna in včasih igrajo med mašami tudi elektronsko glasbo. Nekatere novejše cerkve propagirajo tako imenovan »prosperity gospel« - evangelij zdravja in bogastva, uporabljajo metode evangelizma »od vrat do vrat«, prirejajo predavanja na avtobusih, vlakih in ulicah. Poleg tega se poslužujejo tudi televizijskih in radijskih postaj. Zato je novo binkoštništvo še privlačnejše za urbanizirane nove generacije afriških prebivalcev (Anderson 2004, 160).

Poleg tega ponujajo novejše binkoštni cerkve moralno in duhovno razlago globalizacije in modernizacije, kar postaja vse bolj relevantno zaradi rastočega povezovanja Afrike v globalno tržno gospodarstvo. Z evangelijem bogastva, zdravja in obljub, da mora posameznik zanje slediti bogu in Bibliji, novo binkoštništvo odpira – pogosto le na videz – izhod iz družbeno-ekonomskih težav in s tem privablja predvsem marginalizirane skupine, ki doživljajo močne neenakosti zaradi posledic globalizacije (Dilger 2007, 62).

V 70ih in 80ih letih se je morala tudi podsaharska Afrika pričeti vključevati v svetovni trg, po eni strani se je s tem širila izobrazba, po drugi pa je bilo sredi 80ih let obdobje ekonomske krize. Ta situacija je porajala željo po duhovni rešitvi nakopičenih problemov in iskanju religijskih odgovorov na družbena in materialna vprašanja. Tako se je sčasoma pojavil nov razred verske elite z univerzitetno izobrazbo, ki je prinesel novo sporočilo. To sporočilo ponuja takojšnjo rešitev za vse skrbi, če se krstiš v Svetem duhu in radodarno vračaš verskemu vodji za svoje materialno in duhovno blaženost v obliki zdravljenja, bogastva in uspešnosti. Takšen je evangelij zdravja in bogastva, ki ima sicer že stare korenine vse od pričetkov protestantizma. Z njim binkoštni cerkve spreminjajo družbeno, religijsko, ekonomsko in politično situacijo. Pomemben element tega evangelija je zdravljenje z vero. Pri tem pa ne gre več le za zdravljenje bolezni, ampak tudi drugih, psihičnih, materialnih, mentalnih, finančnih ali duhovnih težav. Novejše cerkve imajo tudi značilno zgradbo, ki je organizirana na način podjetja. Te cerkve so vključene v proizvodnjo in porazdeljevanje religijskih in ne-religijskih dobrin na način, ki prinaša dobiček in vpliv na trgu. Tako imajo nekatere večje novejše binkoštni cerkve v Afriki svoje video posnetke, revije, CD-je, DVD-je, knjige, nalepke in podobne spominke, ki jih sami proizvajajo in prodajajo. Nekatere imajo svoje televizijske ali radijske postaje, so celo lastnice bank, zavarovalnic in knjigarn. Ob podjetniški strukturi je pomembno tudi religijsko oglaševanje, popularni so religijski kampi, še posebno v Nigeriji in Gani. Za novejše cerkve je značilna tudi pomembnejša vloga žensk, ki so deležne veliko pozornosti, sodelujejo v procesih odločanja, nekatere so tudi

ustanoviteljice cerkva. Pogosto so žene pastorjev zadolžene za upravljanje cerkvenih financ in družinskega premoženja (Ukah 2007).

## 6.2 Afriško neodvisno binkoštništvo

Afriške neodvisne cerkve (AIC – African Independant Churches) so se na začetku 20. st. ali bodisi ločile od misijonskih cerkva, ali pa so bile ustanovljene neodvisno od dejavnosti misijona in so jih vodili Afričani sami. Domačini so si namreč evangelij razlagali po svoje glede na svoje nazore, kar je privedlo do razhajanja z misijoni. Poleg tega so imeli dovolj nadvlade belopolnih, ki so večinoma imeli vodilne položaje cerkva. Afriške neodvisne cerkve so torej imele namen afrikanizirati krščanstvo in ga prirediti za kulturne potrebe Afričanov. Ti pa so hoteli omejiti zunanje religijske, kulturne in družbene vplive (Ukah 2007).

Neodvisne afriške cerkve v podsaharski Afriki se med seboj razlikujejo, nekatere se celo ne imenujejo binkoštni cerkve, četudi se prištevajo k binkoštništvu, saj razpolagajo z zelo podobno teologijo in versko orientacijo. Afriške neodvisne binkoštni cerkve se od klasičnih binkoštnih cerkva razlikujejo v več pogledih. Razlike so vidne v uporabi simbolov zdravljenja, kot je sveta voda, po oblikah vodenja, hierarhičnih vzorcih, uporabi afriških kulturnih praks in slogu oblačenja. Razlikujejo se tudi po pristopu do afriških tradicionalnih verstev, liturgije in praks zdravljenja (Anderson 2004, 105).

Vse afriške neodvisne cerkve imajo skupne zgodovinske, liturgične in teološke korenine v binkoštnem gibanju. Vse vključujejo delovanje Svetega duha z nadnaravnimi darovi, še posebej ozdravitve, izgone zlih demonov, govorjenje v jezikih in prerokovanje. Poleg tega vse prakticirajo le krste odraslih vernikov. Te značilnosti jih razlikujejo od večine ostalih krščanskih skupin in opravičujejo njihovo pripadnost kategoriji afriških binkoštnih cerkva (Anderson in Pillay 1997, 231).

Klasične binkoštni cerkve, ki so jih ustanovili belopolni, marsikje na območju podsaharske Afrike niso mogle uspeli, zato pa so do izraza prišle neodvisne binkoštni cerkve, ki so poskrbele za kontekstualizirano krščanstvo. Kontekstualizacija predpostavlja, da je vsaka teologija pod vplivom določenega družbenega in kulturnega konteksta, da bi bila lahko relevantna. Binkoštništvo, še posebej pa binkoštni neodvisne cerkve, združujejo afriški slog bogoslužja in obredja ter holistični pristop, ki ponuja oprijemljivo pomoč v tem in »na onem«

svetu. Tovrstna kontekstualna religija lahko bolj razume potrebe afriškega ljudstva kot krščanstvo, uvoženo iz Evrope (Anderson 2004, 122, 212).

Binkoštništvo je bilo motivirano z željo razumeti fizične, čustvene in duhovne potrebe Afričanov. Ponuja rešitve za življenjske probleme in načine za soočanje s sovražnim svetom. Razglaša, da je isti bog, ki reši dušo in zdravi tudi telo, dober, da daje odgovore za strahove in ponuja rešitve. Bog, ki odpušča, se ozira tudi na revščino, bolezen, represijo. To sporočilo dela binkoštno gibanje privlačno za ljudi podsaharske Afrike. V Afriki ne ločujejo med svetim in sekularnim, tamkajšnja religija se tam mora ukvarjati s konkretnimi problemi ljudi - vsaj navidezno. Binkoštno gibanje ima v Afriki stvaren, prizanesljiv in spoštljiv pristop do načina življenja domačinov, do njihove kulture, sveta duhov, magije in čarovništva, kar je prav gotovo eden izmed glavnih razlogov za njegovo priljubljenost na tej celini. Kontekstualizacija ne jemlje v zakup zgolj kulturnih vrednot lokalnega prebivalstva, ampak skuša razglasiti evangelij v odnosu do družbenih sprememb in novih ekonomskih in političnih razmer (Anderson 2004, 199–203).

Afriške neodvisne binkoštno cerkve so se tako razrasle od 30 cerkva v l. 1913 na 3000 do l. 1970, in več kot 6000 l. 1990. Delež afriškega prebivalstva je v članstvu teh cerkva narasel iz 21 % l. 1960 na 30 % v l. 1980 in na 46 % l. 1991 (Anderson in Pillay 1997, 231).

Evropa je Afriki sprva vsilila krščanstvo, katerega so Afričani priredili po svojem okusu. Tako so nekoliko kasneje naredili tudi z binkoštništvom, ki je k njim prispel iz Amerike. Enake tendence kontekstualizacije binkoštnega gibanja je opaziti tudi drugod; v Južni Ameriki in Aziji, kar kaže na izredno prilagodljivost te religije. Afriško binkoštno gibanje se je hitro razširilo po podsaharski Afriki, ker se je uspelo prilagoditi družbenemu, političnemu in ekonomskemu kontekstu vsake države ali celo kraja posebej. Vsekakor so bili vplivi obojestranski in je nemalokrat tudi binkoštništvo samo vplivalo na družbo, v kateri se je uveljavilo, kot tudi na posameznike, katere je prepričalo. Razmerje med afriškim binkoštnim gibanjem in tamkajšnjo družbo bom opisala v nadaljevanju.

## 7 BINKOŠTNIŠTVO IN AFRIŠKA DRUŽBA

V Afriki so binkoštno cerkve veliko bolj pomembne kot v razvitih družbah in imajo velik vpliv na civilno družbo oz. so njen pomemben vidik. Cerkev lahko vplivajo na različna

področja družbe, kot so politika, finance, kultura. Zaradi raznolikosti binkoštnih cerkva, ti vplivi niso enakomerni, nekateri so pozitivni, drugi negativni. Nekateri kritizirajo binkoštništvo kot obliko lažne zavesti zaradi teologije bogastva s katero manipulirajo z revnim afriškim prebivalstvom, drugi ga vidijo kot sredstvo za družbeni napredek. Kritike letijo tudi na zanemarjanje socialnega in političnega aktivizma na eni strani, na drugi pa vidijo binkoštno gibanje kot pomoč temnopoltim v podsaharski Afriki, da se lažje odzovejo ali prilagodijo na pritiske modernizacije (Garner 2000, 311–316).

## 7.1 Globalizacija

Modernost je na hitro stopila na tla Afrike z globalizacijo, ki je dejansko omogočila prihod samega binkoštnega gibanja na afriško celino. Čeprav je razširjena domneva, da vodi globalizacija do odčaranja sveta, so ob raziskovanju izkušenj koloniziranih družb z globalizacijo ugotovili, da te nove izkušnje prej proizvajajo demone, kot, da bi jih izbrisovale. Porast demonskih verovanj je bilo zaslediti predvsem v kontekstu tradicionalnih religij, kjer se ljudje obračajo na repertoar lokalnih podob, da bi si razložili potek globalnih sprememb (Meyer 1995, 47).

Tukaj se je odprla prava priložnost za binkoštno gibanje, ki spretno združuje tako lokalno kot globalno, tako demone kot modernost. Na eni strani se morajo Afričani spopadati z lokalnimi problemi, kakršni so revščina, lakota in bolezni, na drugi strani pa se jim ponujajo nove možnosti, ki jih odkrivajo v interakcijskih idejah z Zahoda. Večina Afričanov živi v razmerah, ki so daleč od želja, zato hočejo premostiti prepad med realnostjo in idealom. Želijo postati moderni individualisti, vendar se bojijo sebičnih in razdiralnih vidikov, ki jih prinese individualizem. Z vključitvijo v binkoštno skupnost lahko sklenejo kompromis; to je sprejemljiv individualizem, ki jim omogoča, da so moderni ljudje, odprti za svet, in da istočasno niso osamljeni, sebični in škodljivi za svojo skupnost. Poleg tega jim binkoštno gibanje zagotavlja prakticanje duhovne obsedenosti, ki ne le zgolj izraža, temveč tudi poskuša razrešiti napetosti med družbo in posameznikom. Kljub temu, da so člani binkoštnih cerkve »ponovno rojeni«, se lahko stalno vračajo nazaj k temu kar naj bi pustili za seboj - v svet svojih tradicionalnih verovanj. Binkoštništvo tako premošča vrzel med tradicionalnim in modernim ter omogoča ljudem, da izrazijo napetosti med obema v pogojih demonske obsedenosti (Meyer 1995, 60–63).

Vključitev Afrike v globalni kapitalizem je še spodbudilo proces modernizacije, ki vpliva na vse vidike življenja domačinov. Ženske, otroci in starejši ostajajo doma in so bolj ali manj odvisni od moža in njegovih prihodkov. Mlajši moški težko najdejo zaposlitev, mlada dekleta se zato raje poročijo s starejšimi, saj jim lahko priskrbijo materialne dobrine. Večina binkoštnih afriških cerkva ima tako med člani največ žensk srednje starosti in izobraženih mladih moških: to sta skupini, ki sta ekonomsko najbolj ranljivi. Spreobrnitev velikokrat nima le duhovnega pomena za domačine, temveč tudi socialnega, saj mislijo, da bodo prišli bližje »civiliziranemu svetu« in si bodo tako lažje pridobili materialne in duhovne dobrine, kar pa se seveda ne zgodi (Meyer 1995, 49).

## 7.2 Evangelij blaginje

Moški domačini si želijo bogastva, moči, vpliva in potovanja po svetu. Prav tako si materialnih dobrin in bogastva želijo dekleta, ki pa si denar lahko služijo pogosto s ponujanjem spolnih uslug starejšim in bogatejšim belcem, kar jih privede do navskrižij s svojo kulturo, ki jim veleva naj se poročijo in imajo otroke. Oboji tako pomislijo, da je za njihove želje po moči in bogastvu kriv satan, saj se počutijo krive, ker ne sledijo svoji kulturi (Meyer 1995, 59).

Ne glede na to ali iščejo zdravilo za revščino ali izgon hudiča, ki jim ustvarja željo po bogastvu, se odgovor prikladno ponuja v binkoštništvu, ki s krstom v Svetem duhu obljublja rešitev za oboje. Ironično je dejstvo, da marsikatera binkoštna cerkev sama spodbuja k materializmu s širjenjem evangelija bogastva in zdravja, poleg tega pa tudi same cerkve od svojih članov pobirajo dokaj velike vsote denarja (Garner 2000, 326).

Evangelij blaginje se ujema tudi z željami članov binkoštna cerkve po individualnem življenju. Odklop od tradicij in rodovnih skupnosti nadomešča vključevanje članov cerkve v skupnost vernikov. Hkrati pa je cilj družbenih in duhovnih dejavnosti binkoštna cerkve pomagati tem, ki trpijo v nemoralnem in ne-socialnem individualiziranem življenjskem slogu, ki ga je prinesla modernizacija in z njo urbanizacija (Dilger 2007, 64).

## 7.3 Ženske

Spremembe afriške družbe vključujejo tudi spremembe družinskega življenja, znotraj katerega morajo ženske doseči pomembne prilagoditve. Življenje jih potiska v odvisnost od

očeta ali moža. Po eni strani si želijo več samostojnosti, po drugi strani pa se je bojijo, saj ne vedo, kako se bodo znašle. Binkoštništvo jim glede tega ponuja duhovne vire in skupnostno podporo. Poleg tega je tudi glavni vir znanja novih norm in individualne izbire (Martin 2002, 136, 143).

Binkoštno gibanje spodbuja ženske k neodvisnosti, izobraževanju in svobodni izbiri. Prav tako zavrača poligamijo, ki jo prakticirajo nekateri domačini, kar je imelo tudi negativne posledice. Ko so v Burkini Faso in Togu ameriški binkoštni misijonarji zahtevali od novih članov, naj se ločijo od treh žena, so ti seveda obdržali najmlajšo. Ostalim ženam tako ni preostalo drugega, kot da se preživljajo s prostitucijo. Z neodvisnostjo binkoštnih cerkva izključenost poligamije ni bila več pogoj za spreobrnitev. Mož je krščen skupaj s svojimi ženami, po krstu pa nadaljnje poročanje ni možno (Barret v Hollenweger 1997, 267).

To je nazoren primer prilagodljivosti afriškega binkoštnega gibanja okoliščinam, ki je pritegnila v cerkev veliko novih članov in se uspela izogniti družbenim konfliktom glede naraščanja prostitucije.

#### 7.4 HIV

Modernizacija je poskrbela za več žensk na trgu dela, za večjo mobilnost moških in žensk in več osebnega stremjenja za materialni uspeh in napredovanje po družbeni lestvici. To naj bi posledično vodilo k odseljevanju moških in žensk stran od družin. Posledice modernizacije povezujejo s širjenjem virusa HIV, ki je pereč problem podsaharske Afrike. AIDS je v očeh binkoštnikov bolezen, ki je lahko ozdravljiva s krstom v Svetem duhu. Cerkve tako ne spodbujajo medicinskega zdravljenja virusa in poleg tega tudi ne odobravajo uporabe kondomov. Z evangelijem blaginje, ki ga ponujajo po televiziji in radiu, odvrčajo pozornost od resnih težav družbe, kot so porast okuženosti z virusom HIV, korupcija, revščina, neenakost (Dilger 2007, 68).

Z odvrčanjem pozornosti in nekritičnim odnosom do tovrstnih tem problemi ne izginejo, kvečjemu postanejo še bolj pereči. To pa pomeni le vodo na mlin binkoštništva, ki s ponujanjem rešitve za vse in vsakogar privlači afriško prebivalstvo. Binkoštno gibanje sicer zagotavlja participacijo zapostavljenih in enakost v darovih duha, vendar je dejansko izboljšanje življenja posameznika le redko doseženo.



## 7.5 Potrošništvo

Nekateri afriško binkoštno gibanje povezujejo s spremembami v potrošništvu in življenjskem slogu, ki pozitivno vpliva na ekonomijo gospodinjstva. Abstinenca od drog, alkohola, cigaret in kockanja ter ločitev od nekaterih<sup>4</sup> elementov tradicionalnih kultur vplivajo na gospodinjski proračun. To naj bi sprostilo denar za varčevanje, izobrazbo in boljšo prehrano, kar naj bi kazalo na to, da bo binkoštništvo ključna sila za družbene spremembe »od spodaj navzgor« (Garner 2000, 315).

Toda abstinenco od določenih opojnih substanc velevajo tudi druge religije, poleg tega pa lahko posameznik porabi privarčevan denar za vse kaj drugega kot za izobrazbo in boljšo prehrano. Običajno ga porabi za materialne dobrine, s katerimi naj bi se približal z zahodnjaškemu načinu življenja ali pa za doživetje krsta v duhu – oboje s ciljem boljšega življenja, ki se v resnici ne bo dosti spremenilo.

## 7.6 Rasizem

Ponekod je afriško binkoštno gibanje igralo pomembno vlogo pri zmanjševanju rasizma. Apartheid je s prisilno rasno segregacijo odvrčal Afričane od evropskih oblik krščanstva, kar se je pokazalo tudi v hitrem porastu afriških neodvisnih cerkva. Apartheid je, še posebej v Južni Afriki, z naselitvijo belcev ustvarjal bivalno, izobraževalno in socialno segregacijo, ki se je nadaljevala tudi v cerkvah. To se je dogajalo tudi v binkoštnih cerkvah, ki so jih vodili belci in sprejemali družbeno-politični status quo apartheida. To je bil eden od ključnih razlogov za nastanek neodvisnih cerkva, ki so bile povečini binkoštni (Anderson 2005, 70).

Afriške binkoštni cerkve so tako domačinom dajale vizijo osvoboditve izpod jarma belopolnih, čeprav sprva le na področju religije. Domačini so lahko vodili svoje cerkve brez represije belopolnih. Na ta način so jih lahko še bolj kontekstualizirali, kar je še povečalo njihovo priljubljenost. Nekateri te cerkve oz. njihovi voditelji so se celo dejavno vključevali v razprave o demokratizaciji družbe, vendar je velika večina pri tem zavzela nevtralno držo in prepovedala članom, da se vmešavajo v politiko (Anderson 2004, 268).

---

<sup>4</sup> Na primer ritual zakola goveda ob smrti očeta, ki ga binkoštniki ne prakticirajo (Garner 2000, 326).

Pozitivni vplivi binkoštnikov so opazni pri spodbujanju izobraževanja. Nekatere afriške binkoštnice cerkve pomagajo graditi šole, organizirajo izobraževanje za odrasle in imajo opismenjevalne programe (Anderson 2004, 277).

Z ene strani je binkoštništvo tarča mnogih kritik, z druge pohval, nekateri mu pripisujejo pomembno vlogo pri uvajanju sprememb v afriško družbo, drugi pa ga vidijo povsem kot prevaro; »...je edino legalno in politično sprejeto gibanje na svetu, ki celostno in kompletno temelji na sistematični prevari, zavajanju in goljufanju« (Fragell v Ukah 2007).

Ne glede na številne kritike in razkritje goljufij je binkoštno gibanje še vedno nadvse priljubljeno v podsaharski Afriki. Tu smo zopet pri raziskovalnem vprašanju, zakaj je temu tako?

## 8 ZAKAJ PRILJUBLJENOST

Mnogi duhovniki binkoštnih cerkva bi rekli, da so njihove cerkve tako priljubljene zato, ker oni poslušajo le boga in delajo, kar jim vелеva. Poleg tega prepoznavajo stvarne potrebe ljudi in delujejo s ciljem, da jih zadovoljijo. Obstaja pa mnogo drugih, dejansko odločilnih in očitnih razlogov za priljubljenost binkoštnikov v podsaharski Afriki, ki jih velja povzeti. Eden izmed pglavitnih razlogov je dejstvo, da so starejše cerkve preveč tradicionalne in zato niso privlačne za mlade, ki odraščajo v hitro rastočih in spreminjajočih se mestih. V mestnih skupnostih so se razvile subkulture, v katere so se vpletli tudi binkoštniki. Ti se poslužujejo popularne moderne glasbe in obetajo boljše življenje na tem in onem svetu, da bi privabili čim več mladih v svojo cerkev. Enostavno so spretno zapolnili marketinško nišo na religijskem trgu, ki je ni izkoristila nobena druga religija (Anderson 2005, 79).

Poleg uporabe proizvodov modernosti kot so glasba in oddajanje po radiu in televiziji, je razlog za uspešno širitev evangelij odrešitve, ki vključuje odrešenje raznih tipov potlačenosti kot so bolezen, revščina ali neuspeh. Ob hitri in množični urbanizaciji, ki jo spremljajo še druge spremembe, binkoštnice cerkve ponujajo duhovno varnost in skupnost za ljudi, ki se srečujejo s hitrimi družbenimi spremembami in so zaradi njih negotovi. Svoje delovanje pa je binkoštništvo uspelo sorazmerno hitro prilagoditi afriškim tradicionalnim religijam, saj je elemente le-teh vključevalo že od samega začetka.

»Binkoštniki so v svojem afriškem kontekstu našli tako kulturno kot biblično sprejemljive alternative in prilagoditve praksam afriških tradicionalnih verstev ter poleg tega iščejo odgovore na potrebe tamkajšnje družbe« (Anderson 2000). Osamosvojitve afriških binkoštnih cerkva in prevzem vodilnih cerkvenih položajev domačinov kot odgovor na rasizem in nadvlado belopoltih, je pospešilo razcvet binkoštnih cerkva v podsaharski Afriki.

Binkoštništvo ponuja moralno sprejemljive odzive na pojave, ki jih verniki razumejo kot temno stran vključevanja Afrike v globalni trg (Dilger 2007, 64). Družbene spremembe so privedle do različnih oblik odtujenosti. Afričani so se zaradi njih odtrgali od lokalnih praks, dolžnosti in avtoritet, sedaj pa nestrpno iščejo svojo pot do modernega sveta. Binkoštno gibanje v afriškem kontekstu jim omogoča, da lahko vključujejo svoje prejšnje verske prakse in na ta način del stare kulture funkcionira v novi obliki. Poleg naštetih lastnosti binkoštništva pa ne gre pozabiti na morda najpomembnejšo – to je prilagodljivost. V današnjem svetu, ko priložnosti in potrebe stalno variirajo, je sposobnost gibanja za stalno prilagajanje na terenu vsekakor v veliki meri pripomogla k privlačnosti binkoštnih cerkva (Martin 2002, 26, 170).

## 9 ZAKLJUČEK

Binkoštništvo je sestavljeno iz različnih tradicij in sproti vključuje novosti, ki jih prinaša napredek, s čimer zlahka pridobiva nove člane. Zdi se da ima vse potrebno in je vedno bolj mamljiv za pripadnike - predvsem iz držav »tretjega sveta«. Pomembni del celote so elementi tradicionalne afriške kulture, ki jih je v binkoštno gibanje vnesel Seymour že na samem začetku. Globalizacija je odigrala pomembno vlogo v zgodbi binkoštnikov. Ne le, da je omogočila prenos kulturnih vsebin afriške tradicije v binkoštništvo in njegovo razširjanje na vse strani sveta, temveč je tudi s svojimi vplivi na družbe spodbujala ljudi k iskanju rešitev in kompenzacij za prikrajšanosti, zaradi česar so binkoštni cerkve dosegle tolikšno priljubljenost.

Takšno globalizirano versko gibanje se je v podsaharski Afriki uspešno lokaliziralo in kontekstualiziralo. Afriške neodvisne binkoštni cerkve ne le da ponujajo osebno srečanje z bogom preko moči svetega duha, zdravljenje bolezni in zaščito pred zlom v vseh njegovih pojavnih oblikah; duhovnih in socialnih, temveč dajejo tudi odgovore na neenakosti moči in razredov, ki so v tamkajšnji družbi zelo izrazite (Anderson 2005, 68–69). Binkoštništvo združuje staro in novo, vključuje tako delovanje demonov kot vidike modernosti, prakticira

tako plemenske oblike zdravljenja kot moderno razumevanje skupnostne pomoči (Martin 1993, 183).

Vsekakor lahko trdimo, da so bili skupne točke binkošništva in tradicionalnih afriških verstev ter prilagodljivost gibanja v veliki meri ključni za uspešen razmah binkoštnikov v vsej podsaharski Afriki. Še več, neodvisne afriške binkoštnice so se razvile do te mere, da sedaj že same pošiljajo svoje misijonarje v Ameriko in Evropo, kjer širijo evangelijsko vero na svoj način in pridobivajo nove člane predvsem iz diaspore. Izvažanje binkošništva iz Afrike v Ameriko in Evropo je pokazatelj, da je gibanje postalo dvosmerna ulica (Burgess in van der Maas 2002, 15).

Globalno binkoštno gibanje se je tako preko lokalizacije v Afriki v novi obliki zopet podalo na pot z globalizacijo. V podsaharski Afriki gibanje še vedno beleži rast in je pomembno za tamkajšnjo družbo ter njeno delovanje. Če tudi je gibanje sorazmerno mlado, vendar že beleži visoke statistike pridobivanja novih vernikov. Kako dolgo bo še to trajalo, je težko predvidevati, toda za zdaj se zdi, da binkošništvo uporablja magično formulo, katere ne razblinijo niti njegove slabosti, kot so, za nekatere zelo očitno zavajanje in izkoriščanje lahkovernosti.

## 10 LITERATURA

Anderson, Allan. 2000. *Evangelism and growth of pentecostalism in Africa*. Birmingham: University of Birmingham.

--- 2004. *An introduction to pentecostalism*. Cambridge: University press.

--- 2005. New african initiated pentecostalism and charismatics in south Africa. *Journal of religion in Africa* 35 (1): 66–92.

--- in Gerald Pillay. 1997. The segregated spirit: The pentecostals. V *Christianity in south Africa: A political, social and cultural history*, ur. Richard Elpich in Rodney Davenport, 227–241. University of California Press: Barkeley Los Angeles.

Burgess, Stanley in Eduard van der Maas. 2002. *International dictionary of pentecostal and charismatic movements*. Zondervan: Michigan.

Carpenter, Edward. 1996. *The origins of pagan and christian belifs*. London: Senate.

Dilger, Hansjorg. 2007. Healing the wounds of modernity: salvation, community and care in a neo-pentecostal church in Dar es Salaam, Tanzania. *Journal of religion in Africa* 37 (1): 59–83.

Galli, Mark. 1998. The rise of pentecostalism: Christian history interview – pentecostalism's global language. *Christian history* 58: 61–63.

Garner, Robert. 2000. Religion as a source of social change in the new south Africa. *Journal of religion in Africa* 30 (3): 310–343.

Hollenweger, Walter. 1997. *Pentecostalism: Origins and developments worldwide*. Massachusetts: Peaboy.

Horton, Stanley. 1994. *Systematic theology: A pentecostal perspective*. Logion Press Johnson, Paul. 1987. *A history of christianity*. London: Penguin.

Martin, David. 1993. *Tongues of fire: The explosion of protestantism in Latin America*. Oxford: Blackwell.

--- 2002. *Pentecostalism: The world their parish*. Oxford: Blackwell.

Hinchliff, Peter. 1990. Africa. V *The Oxford illustrated history of christianity*, John McManners, 455–487. Oxford: University press.

Meyer, Brigit. 1995. Magic, mermaids and modernity: The attraction of pentecostalism in Africa. *Religion and modernity* 8 (2): 47–67.

Olsen, Ted. 1998. American pentecost. *Christian history* 58: 7–12.

Samarin, J. William. 1972. Sociolinguistic vs. neurophysiological explanations for glosolalia: coment on Goodman`s paper. *Journal for the scientific study of religion* 11 (3): 293–296.

Smith, W. Tom. 1990. Classifying protestant denominations. *Review of religious research* 31 (3): 225–245.

*Sveto pismo*. 2007. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

Škafar, Vinko. 1998. *Verstva, sekte in novodobna gibanja*. Celje: Mohorjeva družba.

The pew forum on religion and public life. 2010. *Tolerance and tension: Islam and christianity in Sub-saharian Africa*. Dostopno prek: <http://www.pewforum.org/executive-summary-islam-and-christianity-in-sub-saharian-africa.aspx> (1. julij 2013).

Tokarev, Sergej Aleksandrovič. 1974. *Vera v zgodovini narodov sveta*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Ukah, Asonzeh. 2007. *African christianities: Features, promises and problems*. Mainz: Johannes Gutenberg University.